

Statistika të Kulturës, 2021

Tiranë, më 22 Qershor 2022: INSTAT publikon statistika në kulturë, duke u përqëndruar në pjesëmarrjen kulturore dhe në dimensionin ekonomik të kulturës. Treguesit e paraqitur lidhen me pjesëmarrjen dhe trashëgiminë kulturore, edukimin dhe punësimin në kulturë. Gjithashtu, seksione të veçanta i dedikohen edhe përdorimit të internetit për qëllime kulturore si dhe shpenzimeve publike në kulturë.

Pjesëmarrja në Kulturë

Pjesëmarrja në aktivitete kulturore ka një ndikim të konsiderueshëm në mirëqenien e individit. Ky seksion paraqet të dhëna nga Ministria e Kulturës lidhur me numrin e aktiviteteve të organizuara në institucionet qendrore të artit si dhe pjesëmarrjen për secilin institucion.

Gjatë vitit 2021, janë organizuar gjithsej 512 shfaqje dhe premiera në institucionet qendrore të artit. Krahasuar me vitin e kaluar, ky tregues ka pësuar rritje. Në institucionet qendrore të artit, gjatë vitit 2021, morën pjesë në aktivitetet kulturore 38.091 spektatorë.

Tab. 1 Numri i shfaqje/premierave dhe spektatorëve në institucionet kulturore

Institucione të Artit	Shfaqje/premera		Spektatorë	
	Viti 2020	Viti 2021	Viti 2020	Viti 2021
Teatri Kombëtar Popullor	63	57	5.252	6.446
Teatri Kombëtar Eksperimental	135	159	16.044	11.981
Teatri Kombëtar i Operas, Baletit dhe Ansambllit Popullor	45	99	7.476	7.151
Qendra Kombëtare e Kulturës për Fëmijë	65	146	6.274	10.149
Cirku Kombëtar	20	51	3.286	2.364
Gjithsej	328	512	38.332	38.091

Trashëgimia kulturore

Koncepti i trashëgimisë kulturore shoqërohet me tërësinë e pasurive kulturore, të cilat shprehin vlerat, identitetin, njohuritë, traditat, besimet si dhe pasuritë kulturore të një shoqërie. Trashëgimia kulturore identifikohet me monumente, muze, vende arkeologjike, parqe dhe kala etj. Përveç pasurive materiale, pjesë e trashëgimisë kulturore janë dhe pasuritë jomateriale, aspekte të paprekshme si muzika, vallëzimi, ritualet ose tradita të cilat trashëgohen dhe përcillen brez pas brezi.

Në listën e pasurive kulturore botërore të mbrojtura nga UNESCO, Shqipëria është e përfaqësuar si nga trashëgimia materiale dhe ajo jomateriale (Tab. 2).

Tab. 2 Trashëgimia kulturore kombëtare e përfaqësuar në UNESCO

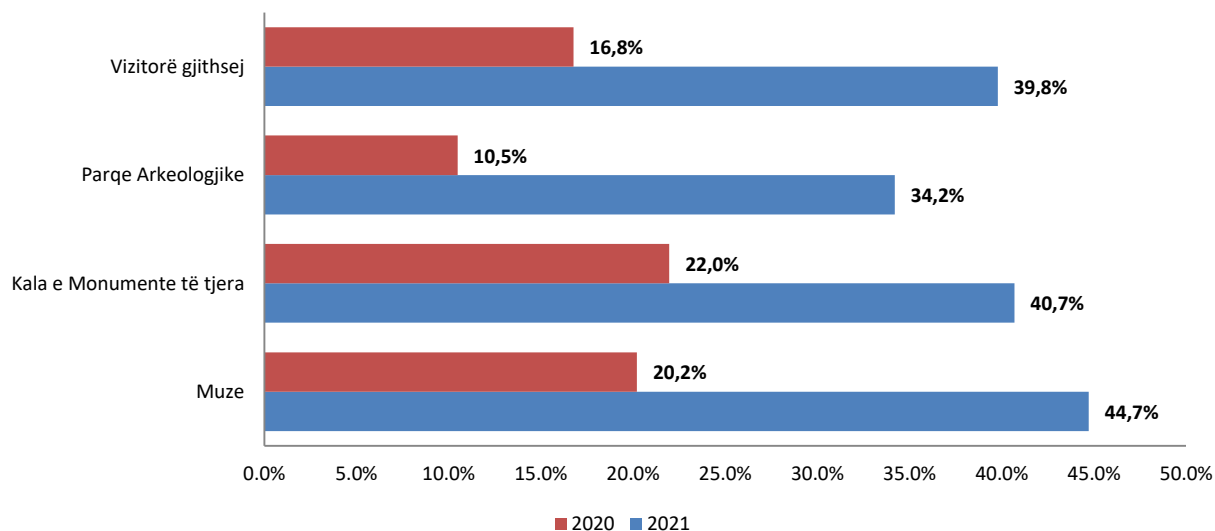
Lista e pasurive kombëtare	Viti
Parku Kombëtar i Butrintit	1992
Qëndrat Historike të Beratit dhe Gjirokastrës	2005
Isopolifonia Popullore Shqiptare	2008
Liqeni i Ohrit	2019

Tabela 3 paraqet listën e institucione të trashëgimisë kulturore materiale, të cilat janë në varësi të Ministrisë së Kulturës si dhe frekuentimin nga vizitorë vendas dhe të huaj. Gjatë vitit 2021, numri i vizitorëve në muze, kala dhe parqe arkeologjike është 423.565 vizitorë, 39,8 % e të cilëve janë të huaj. Frekuentimi më i lartë në institucionet e trashëgimisë kulturore ishte nga vendasit me 60,2 %. Kalatë dhe Monumentet janë pasuritë të cilat janë frekuentuar më së shumti nga vizitorët e huaj, ndërkohë vizitorët vendas kanë preferuar më shumë Parqet arkeologjike.

Tab. 3 Vizitorë në muze, kala dhe monumente të tjera, parqe arkeologjike

Institucionet e trashëgimisë kulturore	Nr.institucioneve	Viti 2020			Viti 2021		
		Të huaj	Vendas	Gjithsej	Të huaj	Vendas	Gjithsej
Muze	12	9.963	39.325	49.288	59.136	73.087	132.223
Kala e Monumente të tjera	7	13.757	48.870	62.627	60.951	88.844	149.795
Parqe Arkeologjike	9	8.234	70.318	78.552	48.408	93.139	141.547
Vizitorë gjithsej	28	31.954	158.513	190.467	168.495	255.070	423.565

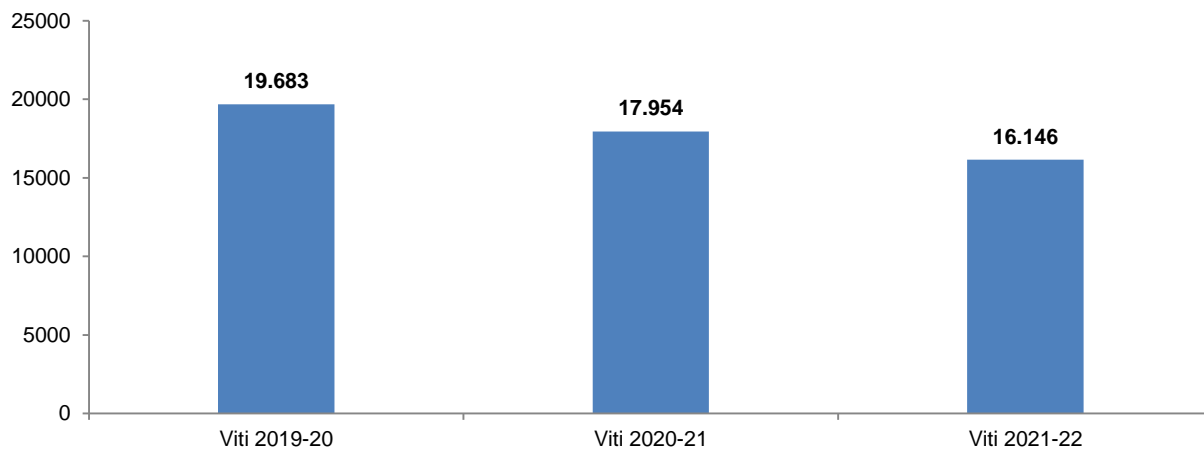
Fig. 1 Përqindja e vizitorëve të huaj në muze, kala dhe monumente të tjera, parqe arkeologjike

Arsimi kulturor

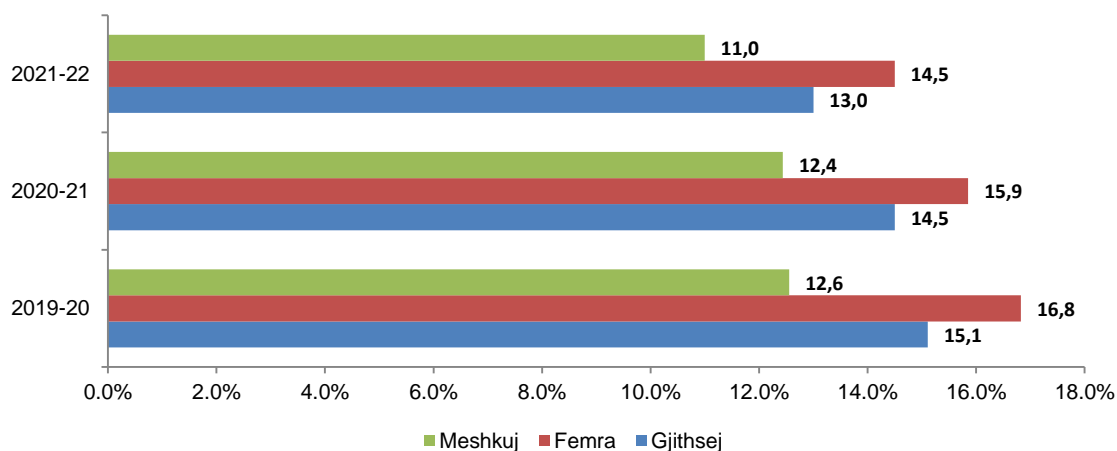
Arsimi në kulturë pasqyron informacion mbi regjistrimet e studentëve në arsimin e lartë, në fusha studimi të lidhura me kulturën. Bazuar në klasifikimin e fushave të studimit (ISCED-F 2013), fushat që konsiderohen të lidhura me kulturën janë “Arte”, “Shkenca Humane dhe Gjuhët”, “Gazetari dhe Informim”, dhe “Arkitekturë dhe Ndërtim”.

Fig. 2 Studentë të regjistruar në arsimin e lartë në fushat e studimit të lidhura me kulturën

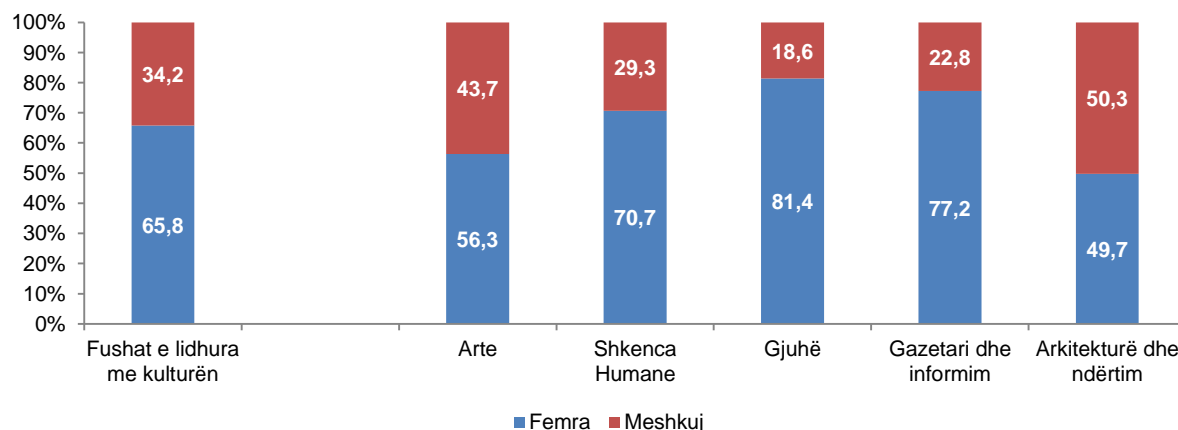
Në vitin akademik 2021-22, në fushat e studimit të lidhura me kulturën janë regjistruar 16.146 studentë, të cilët përbëjnë 13,0 % të totalit të regjistrimeve për këtë vit akademik, duke shënuar një rënie me 1,5 pikë përqindje, krahasuar me vitin e kaluar. Këto fusha janë preferuar më shumë nga femrat, përkatësisht 14,5 % femra dhe 11,0 % meshkuj ndaj totalit të regjistrimeve për secilën gjini. Në këtë vit akademik, në totalin të studentëve të regjistruar në fushat e lidhura me kulturën, “Gjuhët” dhe “Arkitekturë dhe Ndërtim” janë fushat e studimit më të preferuara nga studentët, përkatësisht me 35,9 % dhe 35,0 %.

Fig. 3 Përqindja e studentëve të regjistruar në fushat e kulturës ndaj totalit të regjistrimeve sipas gjinisë

Në fushat e studimit të lidhura me kulturën, femrat përbëjnë shumicën e studentëve me 65,8 %. Përqindja e femrave është më e lartë në fushat “Gjuhë” (81,4 %), “Gazetari dhe informim” (77,2 %) dhe “Shkenca humane” (70,7 %) dhe me e ulët në fushën “Arkitekturë dhe ndërtim”, ku femrat përbëjnë 49,7 % të studentëve në këtë fushë.

Fig. 4 Përqindja e studentëve të regjistruar në fushat e kulturës sipas gjinisë, 2021-22

Punësimi në Kulturë

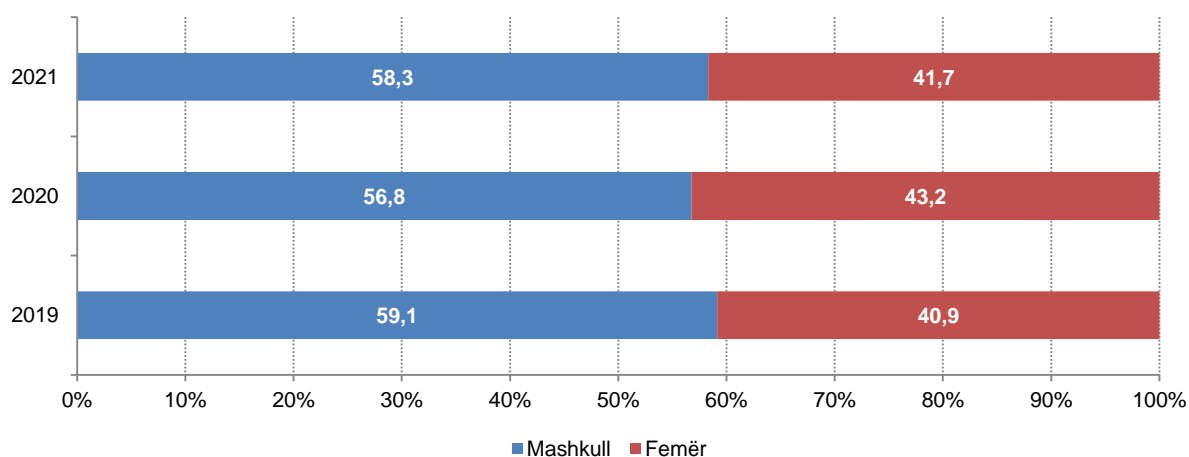
Informacioni mbi punësimin në kulturë është siguruar nga Anketa e Forcave të Punës dhe përfaqëson punësimin e individëve në moshën 15 vjeç e lart sipas aktiviteteve ekonomike ose sipas profesioneve të cilat lidhen me fushën e kulturës.

Në vitin 2021, janë të punësuar në një aktivitet kulturor ose në një profesion kulturor 21.078 individë që përbëjnë 1,7 % të punësimit gjithsej. Krahasur me vitin e kaluar, punësimi në kulturë pësoi një rritje me 0,2 pikë përqindje. Shumica e të punësuarve në kulturë janë meshkuj, respektivisht 58,3 % në vitin 2021. Krahasuar me vitin e kaluar, kjo përqindje është rritur me 1,5 pikë përqindje.

Tab. 4 Punësimi në kulturë

Punësimi në kulturë	2019	2020	2021
Numër	20.479	19.004	21.078
% ndaj punësimit gjithsej	1,6	1,5	1,7

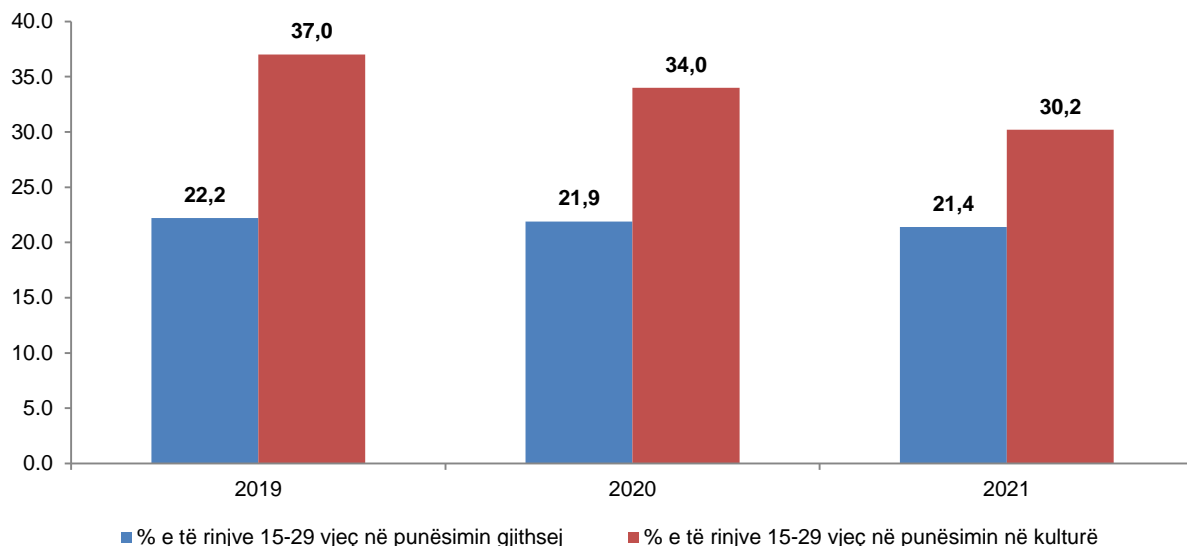
Fig. 5 Punësimi në kulturë sipas gjinisë, (në %)

Përqindja që zënë femrat në punësimin në kulturë ka një vlerë më të ulët krahasimisht me përqindjen që ato zënë në punësimin e gjithë ekonomisë (44,5 %).

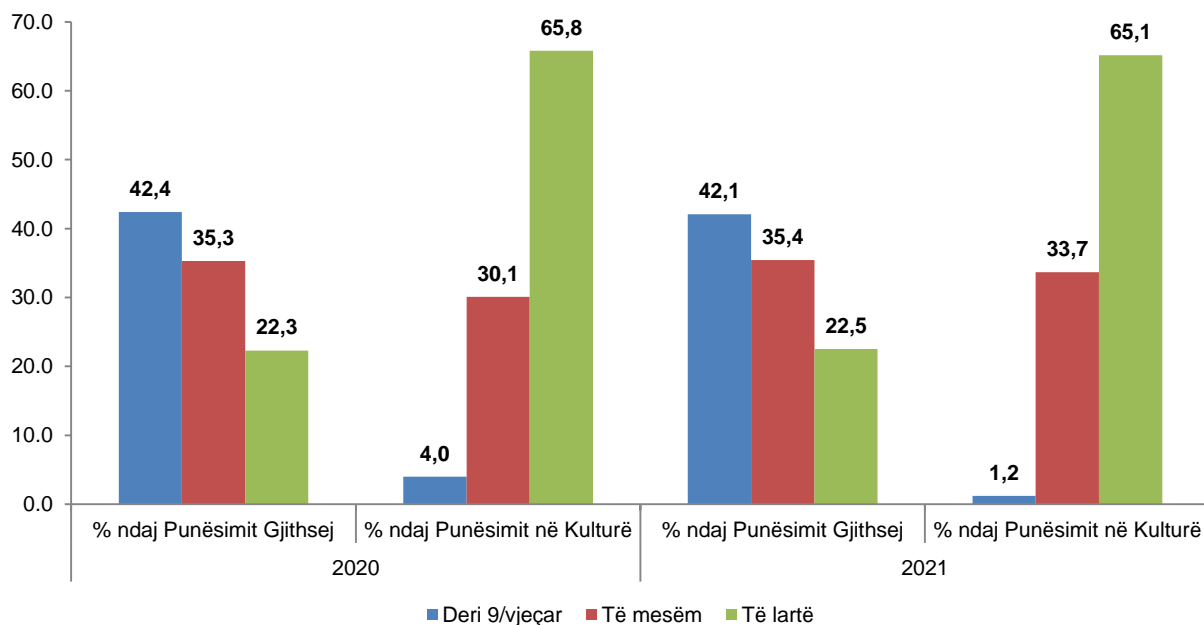
Ndërkohë që të rinjtë në moshën 15-29 vjeç përbëjnë vetëm 21,4 % të punësimit gjithsej në vend, pjesëmarrja e tyre në punësimin në kulturë është më e lartë, 30,2 % në vitin 2021. Krahasimisht me vitin e kaluar ka pësuar rënie me 3,8 pikë përqindje.

Fig. 6 Përqindja e të rinjve 15-29 vjeç në punësimin në kulturë dhe në punësimin gjithsej

Të punësuarit me arsim të lartë përbëjnë pjesën më të madhe të të punësuarve në punësimin në kulturë, 65,1 % në vitin 2021. E kundërta ndodh me shpërndarjen e punësimit gjithsej sipas nivelit arsimor ku të punësuarit me arsim të lartë përbëjnë vetëm 22,5 % të të punësuarve gjithsej.

Fig. 7 Shpërndarja e punësimit gjithsej dhe punësimit në kulturë sipas nivelit arsimor, (në %)

Përdorimi i internetit për qëllime kulturore

Nëpërmjet anketës së Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) në Familje dhe nga Individët, që INSTAT zhvillon, është matur edhe përdorimi i rregullt i internetit nga femrat dhe meshkujt për informacione ose aktivitete kulturore, si: pjesëmarrja në rrjete sociale, leximi i gazetave/revistave në internet, komunikimi me mesazhe të shkruara dhe blerjet online të librave/revistave/gazetave.

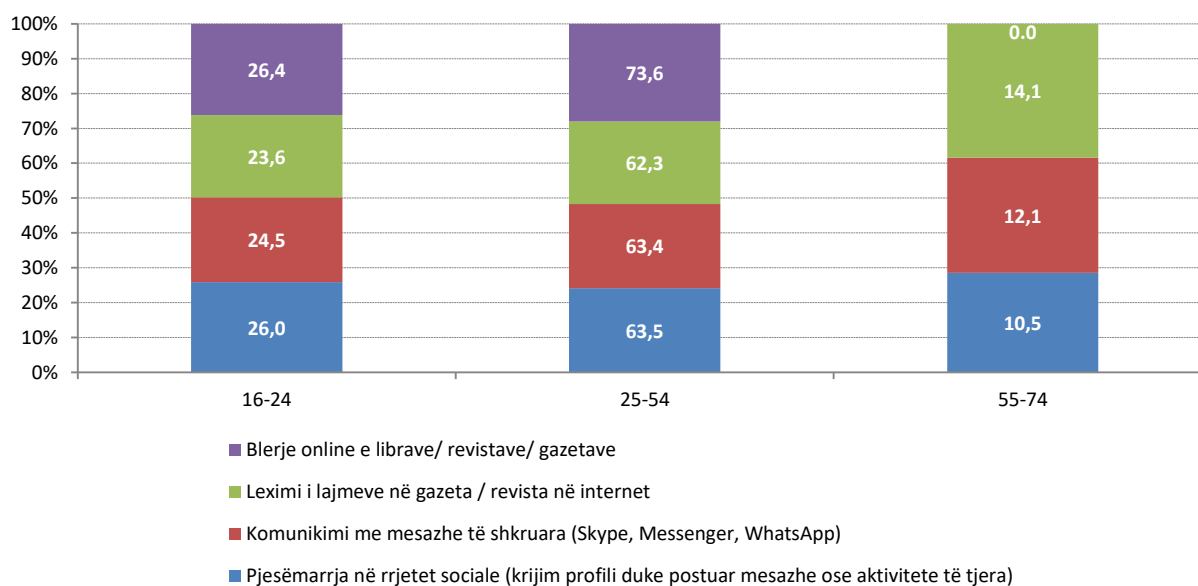
Në analizën sipas aktiviteteve të kryera në internet gjatë 3 muajve të fundit, për tre kategoritë e para, janë meshkujt të cilët regjistrojnë përqindjet më të larta, mbi 50 %. Në vitin 2021, në analizën e të dhënave sipas gjinisë, femrat e përdorin më shumë internetin për blerjen online të librave/revistave/gazetave (77,8 %) ndërsa meshkujt e përdorin për leximin e lajmeve në gazeta/revista (53,8 %).

Tab. 5 Përdorimi i internetit për qëllime kulturore sipas gjinisë, (në %)

Përdorimi i TIK për qëllime kulturore	Viti 2020		Viti 2021	
	Meshkuj	Femra	Meshkuj	Femra
Pjesëmarrja në rrjetet sociale (krijim profili duke postuar mesazhe ose aktivitete të tjera)	52,0	48,0	52,0	48,0
Komunikimi me mesazhe të shkruara (Skype, Messenger apo WhatsApp)	51,3	48,7	51,6	48,4
Leximi i lajmeve në gazeta / revista në internet	53,1	46,9	53,8	46,2
Blerje online e librave/ revistave/ gazetave	19,1	80,9	22,2	77,8

Nëse do të analizojmë aktivitetet e kryera në internet gjatë 3 muajve të fundit, vëmë re se grup-moshat 16-24 vjeç dhe 25-54 vjeç e përdorin më shumë internetin për blerje online të librave/revistave/gazetave. Ndërkohë grup-mosha 55-74 vjeç e përdorin për leximin e lajmeve në gazeta/revista në internet.

Fig. 8 Përdorimi i internetit për qëllime kulturore sipas grupmoshës 2021, (në %)

Indeksi i Harmonizuar i Çmimeve të Konsumit (IHÇK) mat ndryshimin e nivelit të çmimeve me pakicë të mallrave dhe shërbimeve të cilët konsiderohen kulturor nga pikëpamja e strukturës së shpenzimeve të cilat konsumatori (vendas dhe i huaj) synon për konsumin final në territorin e Shqipërisë.

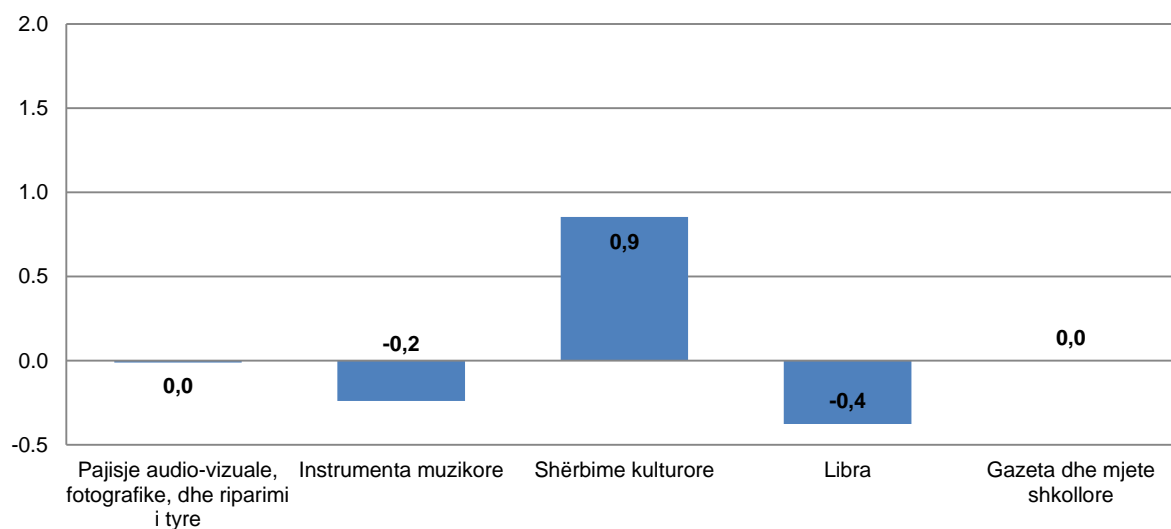
Në vitin 2021, rritja më e lartë e çmimeve për mallrat dhe shërbimet kulturore është shënuar për kategorinë “Shërbime kulturore” me 0,9 %. Ndërsa, ulja më e madhe vërehet në kategorinë “Libra” me 0,4 %.

Tab. 6 Indeksi i harmonizuar i çmimeve të konsumit për disa mallra dhe shërbime kulturore

Viti bazë: Dhjetor 2015 =100

Shërbime/Mallra Kulturore	Viti 2020	Viti 2021
Pajisje audio-vizuale, fotografike, dhe riparimi i tyre	96,3	96,3
Instrumenta muzikore	127,7	127,4
Shërbime kulturore	103,4	104,3
Libra	115,7	115,3
Gazeta dhe periodikë të tjerë	100,9	100,9

Fig. 9 Ndryshimi vjetor në përqindje i indeksit të harmonizuar të çmimeve të konsumit për disa mallra dhe shërbime kulturore, 2021-2020

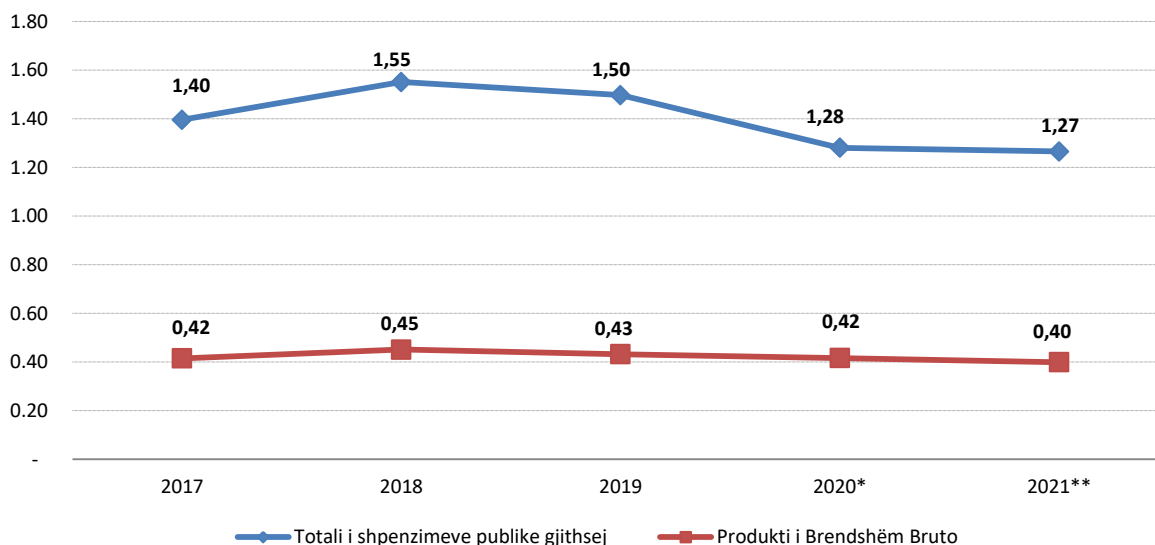

Shpenzimet Publike për Argëtim, Kulturë dhe Çështje Fetare

Ky seksion paraqet të dhëna në lidhje me shpenzimet publike për fushën Argëtim, Kulturë dhe Çështje Fetare. Këto shpenzime, ndër të tjera përbëjnë rëndësi për konsolidimin dhe promovimin e vlerave artistike, artit dhe aktiviteteve kulturore në arenën kombëtare dhe ndërkombëtare.

Në 2021, shpenzimet publike në këtë fushë kanë qenë 7.542 mln lekë. Këto shpenzime përbëjnë 1,27 % të shpenzimeve publike gjithsej për vitin 2021 dhe zënë një peshë prej 0,40 % në PBB-në gjithsej. Krahasuar me vitin 2020, shpenzimet publike për Argëtim, Kulturë dhe Çështje Fetare shprehur si përqindje ndaj PBB-së janë ulur me 0,02 pikë përqindje, ndërsa në përqindje ndaj totalit të shpenzimeve publike janë ulur me 0,01 pikë përqindje.

Fig. 10 Shpenzimet publike për argëtim, kulturë dhe çështje fetare, (në %)

* Të dhënat janë gjysëm-finale

** Të dhënat janë bazuar në vlerësimet tremujore

Metodologjia

Statistikat e paraqitura në këtë publikim janë siguruar nga anketat që INSTAT zhvillon dhe nga burimet administrative si Ministria e Kulturës, Ministria e Arsimit dhe Sportit si dhe Ministria e Ekonomisë dhe Financës. Metodologjia e përdorur bazohet në rekomandimet e Eurostat.

Trashëgimia kulturore dhe pjesëmarrja kulturore

Të dhënat mbi trashëgiminë kulturore dhe pjesëmarrjen kulturore i referohen vetëm institucioneve, të cilat janë në varësi të Ministrisë së Kulturës. Në institucionet qendrore të artit e të kulturës përfshihen: Teatri Kombëtar, Teatri Kombëtar i Operas, Baletit dhe Ansambli Popullor, Teatri Kombëtar Eksperimental “Kujtim Spahivogli”, Qendra Kombëtare Kulturore për Fëmijë dhe Cirku Kombëtar. Në totalin e muzeve, kalave dhe parqeve arkeologjike janë përfshirë institucionet:

Muze	Kala e monumente të tjerë	Park arkeologjik
Muzeu Historik Kombëtar, Tiranë	Kalaja Berat	Parku Kombëtar, Butrint
Muzeu Arkeologjik, Durrës	Kalaja Gjirokastrë	Parku Arkeologjik, Apolloni
Muzeu i Pavarësisë, Vlorë	Kalaja e Portopalmos	Parku Arkeologjik, Bylis
Muzeu Gjergj Kastrioti, Krujë	Kalaja e Kaninës	Parku Arkeologjik, Shkodër
Muzeu Etnografik, Krujë	Kalaja e Himarës	Parku Arkeologjik, Lezhë
Muzeu Etnografik, Berat	Amfiteatri	Parku Arkeologjik, Amantia
Muzeu Ikonografik Onufri, Berat	Manastiri i 40 Shenjtorëve	Parku Arkeologjik, Orikum
Muzeu i Artit Mesjetar, Korçë		Parku Arkeologjik, Finiq
Muzeu Arkeologjik, Korçë		Parku Arkeologjik, Antigone
Muzeu i Arsimit, Korçë		
Muzeu Kombëtar i Fotografisë Marubi		
Muzeu Kombëtar i përgjimeve "Shtëpia me Gjethe"		

Arsimi kulturor

Të dhënat mbi regjistrimet e studentëve në arsimin e lartë në fusha studimi të lidhura me kulturën janë siguruar nga Ministria e Arsimit dhe Sportit. Bazuar në klasifikimin e fushave të studimit (ISCED-F 2013), fushat që konsiderohen të lidhura me kulturën janë:

Fushat në kulturë
021 Arte
022 Shkenca humane
023 Gjuhët
032 Gazetari dhe informim
073 Arkitekturë dhe ndërtim

Punësimi në kulturë

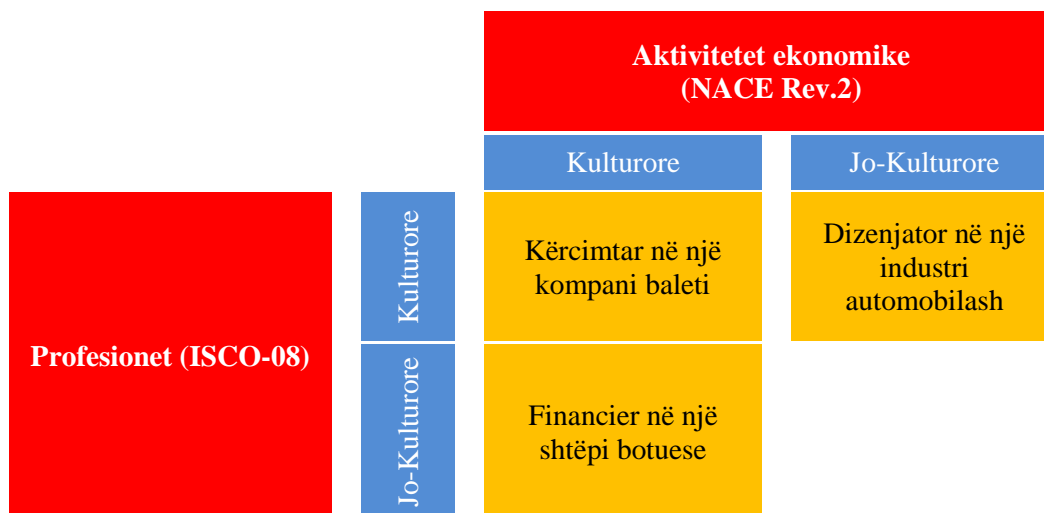
Të dhënat mbi punësimin në kulturë bazohen në Anketën e Forcave të Punës së Shqipërisë, të dhëna vjetore dhe mbulojnë popullsinë 15 vjeç e lart. Punësimi kulturor përfshin të gjithë personat që punojnë në aktivitete

ekonomike që konsiderohen të jenë kulturore, pavarësisht nëse personi është i punësuar në një profesion kulturor. Ai gjithashtu mbulon personat me një profesion kulturor, pavarësisht nëse ata janë të punësuar në një aktivitet ekonomik jo-kulturor. Përkufizimi i punësimit kulturor përcaktohet në terma të Klasifikimit Statistikor të Aktiviteteve Ekonomike në Komunitetin Evropian (NACE Rev. 2) dhe Klasifikimit Standard Ndërkombëtar të Profesioneve (ISCO-08). Një listë e plotë e aktiviteteve ekonomike dhe profesioneve që janë përdorur për të përcaktuar punësimin kulturor është dhënë më poshtë.

Sektorët Kulturorë (aktivitetet ekonomike) — NACE Rev. 2
18 Shtypja dhe riprodhimi i mediave të regjistruara
32.2 Prodhimi i instrumenteve muzikore
58.1 Botimi i librave, revistave periodike dhe veprimtari të tjera botuese
59 Aktivitete të prodhimit të programeve filmike, video dhe televizive, regjistrim të zërit dhe muzikës
60 Aktivitete programuese dhe transmetuese
74.1 Aktivitete të specializuara të dizajnit
74.2 Aktivitete fotografike
74.3 Aktivitetet e përkthimit dhe interpretimit
90 Aktivitete krijuese, artistike dhe argëtuese
91 Biblioteka, arkiva, muze dhe veprimtari të tjera kulturore

Profesionet kulturore — ISCO-08
216 Arkitektë, planifikues, topografë dhe dizajnerë
2353 Mësues të tjerë të gjuhës
2354 Mësues të tjerë të muzikës
2355 Mësues të tjerë të arteve
262 Bibliotekarë, arkivistë dhe kuratorë
264 Autorë, gazetarë dhe gjuhëtarë
265 Artistë krijues dhe interpretues
3431 Fotografë
3432 Dizenjues dhe dekorues të brendshëm
3433 Teknikë të galerisë, muzeut dhe bibliotekës
3435 Profesionistë të tjerë të asociuar artistikë dhe kulturorë
3521 Teknikë transmetimi dhe audio-vizualë
4411 Nëpunës të bibliotekës
7312 Prodhues dhe akordues të instrumenteve muzikore
7313 Punëtorë të stolive dhe metaleve të çmuar
7314 Poçarë dhe punëtorë të ngjashëm
7315 Prodhues të qelqit, prerës, bluarës dhe ilustrues
7316 Shkrimtarë shenjash, piktorë dekorativë, gdhendës dhe të tjerë
7317 Punëtorë artizanalë në dru, shporta dhe materiale të ngjashme
7318 Punëtorë artizanalë në tekstil, lëkurë dhe materiale të ngjashme
7319 Punëtorë artizanalë të pa klasifikuar diku tjetër

Përkufizimi i fushës/shtrirjes së punësimit kulturor – shembuj

Përdorimi i internetit për qëllime kulturore

Të dhënat mbi përdorimin e rregullt të internetit (3 muajt e fundit) nga individët 16-74 vjeç janë siguruar nga anketa e Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) në Familje dhe nga Individët, që INSTAT zhvillon me periodicitet vjetor.

Indeksi i Harmonizuar i Çmimeve të Konsumit

Të dhënat mbi indeksin e harmonizuar të çmimeve të konsumit lidhur me mallrat dhe shërbimet kulturore janë siguruar nëpërmjet anketës të Çmimeve të Konsumit, që INSTAT zhvillon me periodicitet mujor. Ky tregues bazohet në Klasifikimin Evropian të Shpenzimeve Individuale sipas Qëllimit (ECOICOP) me 12 ndarje kryesore.

ECOICOP – qëllime kulturore
CP091 Pajisje audio-vizuale, fotografike dhe riparimi i tyre
CP09221 Instrumenta muzikore
CP0942 Shërbime kulturore
CP0951 Libra
CP0952 Gazeta, dhe mjete shkollore

Shpenzimet Publike për Argëtim, Kulturë dhe Çështje Fetare

Të dhënat mbi shpenzimet publike për fushën e kulturës janë siguruar nga INSTAT dhe Ministria e Financave dhe Ekonomisë.

Përkufizime

Trashëgimia kulturore është tërësia e pasurive kulturore, materiale dhe jomateriale, të një individi, grupi ose shoqërie të trashëguara nga e kaluara që ruhen në të tashmen, për t’ua përçuar brezave në të ardhmen, si

pjesë e pasurisë kombëtare të një vendi, të cilat shprehin vlerat, identitetin, njohuritë, traditat, besimet si dhe pasuritë kulturore.

Muze është institucioni i ruajtjes së kujtesës, në shërbim të shoqërisë dhe zhvillimit të saj, i hapur për publikun, që konservon, studion, komunikon dhe prezanton trashëgiminë e luajtshme e të paluajtshme të njerëzimit dhe mjedisit rrethues të tij, me qëllim edukimin, studimin, promovimin dhe argëtimin.

Monument kulture është objekti ose ndërtimi me vlera historiko-kulturore, që mbrohet nga shteti.

Park arkeologjik është territori i përcaktuar me kufij të qartë, që përfshin dëshmi të rëndësishme arkeologjike të mbitokës, nëntokës e nënujit dhe bashkëprani të pasurive historike, peizazhit kulturor, i organizuar me elemente të një muzeu në natyrë.